

1982/83:34

Torsdagen den 25 november

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 17 innevarande månad.

2 § Svar på frågorna 1982/83:67, 68 och 72 om värdesäkringen av pensionerna

Anf. 1 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Ola Ullsten har frågat mig dels hur och med vilka pensionsorganisationer regeringen har förhandlat, dels när den utlovade fulla värdesäkringen av pensionerna kommer att träda i kraft.

Lars Tobisson har frågat mig om regeringen anser det rimligt att pensionärerna får kompensation för att lyxbåtar och videoapparater blir dyrare, men inte för att nödvändighetsvaror stiger i pris.

Blenda Littmarck har frågat mig om jag vill redogöra för de förhandlingar som skett med pensionsorganisationerna om pensionernas värdesäkring och för de överenskommelser som träffats.

Den socialdemokratiska regeringen har i enlighet med det löfte som gavs i valrörelsen lagt fram förslag till riksdagen om återgång till tidigare beräkningsgrunder för värdesäkringen av pensioner och andra socialförsäkringsförmåner. Denna återgång till konsumentprisindex som grund för beräkningen av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring skall gälla räknat fr. o. m. januari 1983. Det innebär att de nya beräkningsgrunderna kommer att påverka det basbelopp som fastställs för år 1984. Därmed förhindras den långsiktiga, systematiska urholkning av värdesäkringen av pensionerna som skulle bli följden om nuvarande särskilda basbeloppsindex skulle få fortsätta att gälla.

Som kompensation för att basbeloppet även i fortsättningen skall fastställas årsvis på grundval av prisutvecklingen under föregående år föreslår regeringen också att en extra höjning av pensionsbeloppen

*Om värdesäk-
ringen av pensio-
nerna*

genomförs den 1 januari 1983. Detta sker genom att ett särskilt tilläggsbelopp knyts till basbeloppet vid beräkningen av pensioner och jämförbara socialförsäkringsförmåner. Pensionärerna får därmed en extra pensionshöjning den 1 januari som är något högre och omfattar flera pensionärer än den pensionstillskottshöjning som skedde den 1 juli i år.

Inför utarbetandet av dessa förslag har jag haft kontakt med företrädare för dels Pensionärernas riksorganisation (PRO), dels Sveriges folkpensionärs riksförbund (SFRF). Därvid har behandlats även frågor som har samband med höstens devalvering av den svenska kronan. Vid överläggningarna med PRO har dess företrädare förklarat som sin mening att pensionärerna är beredda att i den svåra krissituation Sverige befinner sig i göra samma uppoffringar som andra grupper förutsätts göra, nämligen avstå från kompensation för den del av prisstegringarna som föranleds av devalveringen. Samma inställning har också deklarerats från företrädare för SFRF.

Denna inställning från pensionärsorganisationernas sida bör hälsas med största tillfredsställelse från varje ekonomiskt ansvarskännande politiker. Den är ett uttryck för att pensionärerna inser vidden av den ekonomiska kris som vårt land befinner sig i. På vilket sätt devalveringseffekten skall neutraliseras är ännu inte bestämt. Avsikten är att denna fråga skall närmare klarläggas i en arbetsgrupp där bl. a. representanter för pensionärerna skall delta.

Anf. 2 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret, även om det kom litet sent.

Såvitt jag kan se är det som Sten Andersson nu har läst upp ingenting annat än en sammanfattning av det pressmeddelande som socialdepartementet skickade ut den 29 oktober, dvs. för snart en månad sedan. Svaret tillför ingenting nytt och ger inte, såvitt jag kan förstå, svar på några av de frågor jag ställde.

Eftersom PRO, som man förhandlat med, efteråt inte visste riktigt vad man hade kommit överens med regeringen om, eftersom den andra pensionärsorganisationen SFRF bara fick ett telefonsamtal och eftersom den tredje organisationen som berörs, Handikappförbundens centralkommitté, protesterade mot uppgörelsen frågade jag: Hur har regeringen egentligen förhandlat och med vem? Jag har inte fått något svar.

Men det behövs inte heller. Vi vet ju hur detta gick till. Regeringen inbjöd PRO, eftersom man visste att dess ledning var pålitligt socialdemokratisk. Man inbjöd inte SFRF, eftersom den organisationen inte lika lätt går att inränga i den socialdemokratiska rörelsen. Man inbjöd inte de handikappades organisation HCK, eftersom man visste att uppgörelsen skulle missgynna dess medlemmar. Ändå gick man efteråt ut och sade att man var överens med pensionärsorganisationerna. Så handlar den maktfullkomliga regeringen.

Jag tycker inte att det är något fel, herr talman, i att en regering försöker ha

goda kontakter med olika slags organisationer. Men när man säger att man gjort upp om det ena eller det andra med organisationer på ett visst område och det sedan visar sig att bara vissa av dessa organisationer över huvud taget var med, då handlar man bedrägligt.

Handlandet är också betänkligt ur en annan synpunkt. Regeringen har satt löftesbrotten i system. Det man lovat väljarna före valet betyder i stort sett ingenting efter valet. Då gör man upp med LO, med TCO, med PRO och vilka de nu kan vara, om att föra en helt annan politik än den man i valrörelsen sagt sig vilja föra. Det är, herr talman, som jag ser det, ett hot mot demokratins spelregler, när intresseorganisationerna blir viktigare än väljare och parlament.

Det är inte heller något fel i att pensionärerna är med och tar en del av de uppoffringar som ett kärvt ekonomiskt läge kräver. Det hävdade vi också från folkpartiets sida i valrörelsen. För detta blev vi utsatta för den hätskaste kampanj av socialdemokraterna, som i stället, som alla vet, lovade att pensionärerna över huvud taget inte skulle drabbas. Företrädare för den pensionärsorganisation, SFRF, som sade detsamma som vi fick utstå mycket spott och spe för det ställningstagandet, även från den socialdemokratiska partiledaren själv. Då är det ingenting annat än ett moraliskt haveri, när regeringen strax efter valet helt och hållet byter äsikt, sviker de braskande löftena till pensionärerna, men ändå inte vill erkänna att det är just det man gör. Efter denna uppvisning, herr talman, är socialdemokratiska löften inte längre mycket värda.

Jag vill ändå drista mig att upprepa den av mina frågor som socialministern över huvud taget inte kommenterar: När kommer pensionerna att värdesäkras fullt ut?

Anf. 3 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga. I formell mening var det senkommet – frågan ställdes för över tre veckor sedan. I praktiken var det dessutom obefintligt – den beräkningstekniska aspekt som jag har tagit upp berördes inte alls.

När den borgerliga regeringen 1980 införde ett särskilt basbeloppsindex, rensat från indirekta skatter och energipriser, väckte det våldsam kritik från Olof Palme, Sten Andersson och andra socialdemokrater. De avgav ett heligt löfte inför årets val att återställa pensionernas fulla värdebeständighet. Men nu skjuter regeringen frågan om värdesäkringen på framtiden och underlåter dessutom att kompensera pensionärerna för devalveringens effekter. Detta är stort skoj och svindleri.

Genom den borgerliga besparingsåtgärden blir pensionen i år för en vanlig folkpensionär utan ATP 12 kr. lägre i månaden än den skulle ha varit med oförändrade regler. Devalveringseffekten på prisstegringen kan beräknas till ungefär 5 %. Det betyder att pensionen 1984 reduceras med ca 120 kr. per månad, dvs. tio gånger så mycket som den borgerligt beslutade reduktionen i år.

Det går inte att hävda att den socialdemokratiska neddragningen på något

Om värdesäkringen av pensionerna

sätt är mera ansvarsfull än den borgerliga. Båda åtgärderna motiveras av strävan att återställa balansen i den svenska ekonomin. Socialdemokraterna ansåg det före valet högst upprörande att pensionärernas levnadskostnader skulle påverkas av att oljeländerna höjer sina priser, dvs. omständigheter som regeringen inte har något inflytande över. Däremot skall pensionärerna tyst och snällt finna sig i att deras levnadskostnader stiger kraftigt till följd av devalveringen, en åtgärd som den socialdemokratiska regeringen bär hela ansvaret för.

Låt mig återkomma till min fråga. En vara som stiger kraftigt i pris till följd av devalveringen är kaffet. Var ligger det rättvisa i att pensionärerna inte får ersättning för den fördyringen men väl kompensation för en kommande skatt på lyxbåtar, någonting som de väl endast i yttersta undantagsfall själva kommer att kunna drabbas av?

Anf. 4 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka socialministern för svaret. Det var hållet precis i den kluriga anda som man hade att vänta sig av Sten Andersson. Dessutom: Ursäkta så mycket, men nu ljuger han igen. Han säger t. ex. att han har gjort upp med pensionärsorganisationerna och att de har lovat att ställa upp. – Men det har de inte gjort. T. ex. SFRF säger att den kompensation på 300 kr. som regeringen föreslår är helt otillräcklig. Man uttrycker sin besvikelse och oro över att den utlovade värdesäkring inte träder i kraft förrän 1984, därför att man anser sig klart ha blivit lovad att få denna kompensation tidigare. Så här uttrycker man sig:

”Styrelsen för SFRF är klar över att protester inte ändrar regeringens beslut, varför vi nödgas att acceptera 1-årsuppräknningen och utebliven kompensation för devalveringens effekter under förutsättning att löntagarnas organisationer sluter avtal om löner, inkl. löneglidning, vilka ger samma sänkning av standarden som drabbar pensionärerna.”

Sten Andersson talar i slutet av sitt svar om en liten arbetsgrupp som skall tillsättas, men han säger ingenting om att frågan skall tas upp på det här sättet.

Det är genom klart falska förespeglingar som socialdemokraterna har gripit makten. De har lurat pensionärerna, bl. a. genom att ta upp siffror på nominella höjningar av pensionerna. Men vi vet alla att kostnadsökningarna blir mycket större. Den urholkning av pensionerna som skedde förra gången accepterades av pensionärerna till stor del därför att den var så pass liten – man fick 141 kr. mindre i pension under ett helt år. Nu kommer urholkningen att bli fem gånger så stor. Om man jämför pensionerna 1982 och 1984, kommer man att finna att pensionen 1984 blir minst 1 200 kr. lägre. För en del människor innebär det att de får elva månadspensioner i stället för tolv, som de hade varit garanterade med en annan regering.

Anf. 5 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Ola Ullsten tyckte det var anmärkningsvärt att svaret hade samma innehåll som pressmeddelandet. Naturligtvis har det det – vi byter

inte politik så ofta och snabbt som folkpartiet.

Jag är inte särskilt imponerad, herr talman, av de indignationsnummer som de tre frågeställarna uppfört för kammaren och inte heller av talet om skoj, svindleri och lögn. Er indignation är spelad. Den är till för att dölja för er och för borgerligheten obehagliga fakta, nämligen att de borgerliga regeringarna urholkade pensionerna och hade långtgående planer på ännu större nedskärningar, om inte väljarna hade lyft bort de borgerliga från regeringstaburetterna. Ni tillhör alla tre partier som i valrörelsen 1979 bedyrade att värdesäkring av pensionerna skulle bevaras. Det löftet bröt ni. I stället införde ni regler som innebar en smygande men systematisk urholkning av pensionernas värde på så godtyckliga grunder att hela pensionssystemet sattes i fara.

Och inte nog med det – ni planerade nedskärningar nästa budgetår med 12 resp. 25 miljarder. Det skulle ha inneburit en formlig slakt på sociala reformer. Det talades om och räknades på en 10-procentig sänkning av pensionerna och höjd pensionsålder. Pensionärerna skulle ha drabbats hårt av era s. k. sparplaner.

Och inte nog med det – samtidigt som ni planerade att lägga nya bördor på de sämst ställda grupperna, krävde det parti som två av frågeställarna företräder att de allra största inkomsttagarna skulle behandlas med stor generositet, dvs. få stora skattesänkningar utan någon förändring av de gynnsamma avdragsreglerna, herr Tobisson.

Det är det här ni vill att väljarna skall glömma. Det är därför ni nu misstänkliggör ett förslag som innebär att pensionärerna från den 1 januari 1983 får långt bättre villkor än vad de hade fått med en fortsatt borgerlig regering.

Anf. 6 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Socialministern gör det på inget vis lättare för sig och sin regering genom detta gamängaktiga uppträdande i riksdagen. Svara i stället på de frågor som vi ställer, och bemöt de påståenden vi gör! Varför säga att det är vi andra som byter politik, när det är så flagrant att det är just socialdemokraterna som byter politik? Det är ju så uppenbart att socialdemokraterna under hela valrörelsen gått ut med jättestora affischer och sagt att man lovar pensionärerna full värdesäkring, men sedan, med detsamma man kom in i kanslihuset, gjort precis tvärtom.

Jag kan upplysa socialministern om att den förändring eller försämring – kalla det gärna så – av värdesäkring som vi genomförde drabbade pensionärerna med ungefär hälften av vad en 4-procentig prisökning, som nu socialdemokraterna genomdriver, innebär i minskande köpkraft för pensionärerna.

Hur kan då socialministern komma och säga att vi talar ett hårt språk därför att vi har ont samvete? Vi talade samma språk före valrörelsen som vi gör nu. Vi sade före valrörelsen att det är nödvändigt att också pensionärerna är med och bär sin lilla del av den börda som nu krävs för att få ekonomin i ordning. Ni sade motsatsen.

Torsdagen den
25 november 1982

*Om värdesäk-
ringen av pensio-
nerna*

Jag har i och för sig ingenting att invända mot att regeringen håller sig till samma politik i dag som när pressmeddelandet kom ut. Men när jag ställde frågan, var det för att ge socialministern en chans att förklara vad som egentligen menades när man sade att man hade förhandlat med pensionärsorganisationerna – det står ju så i pressmeddelandet, och i propositionen också, tror jag. Men det visade sig att man inte har gjort det. Man har förhandlat med en av de tre berörda organisationerna, den enda där man kunde räkna med full lojalitet. Då måste det vara rimligt för oss att ställa frågorna: På vilket sätt förhandlar egentligen regeringen? Vad menar regeringen när man säger att man har pensionärernas stöd för en viss politik, och det visar sig att inte ens den organisation som var med och förhandlade ställer upp för den linje som regeringen nu presenterar? Sedan försöker regeringen klara sig med en brasklapp om att man i en arbetsgrupp skall se efter vilka resultat man vill nå.

Anf. 7 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Socialministern vägrar fortfarande att besvara min fråga. Jag skall då konkretisera den ännu mer: Varför ges inte kompensation för devalveringens prishöjande effekt på kaffe men väl för de prishöjningar som kan följa av att Sten Andersson och regeringen höjer priset på brännvin?

Jag förstår fortfarande inte att socialdemokraterna är så indignerade över att pensionärerna får vara med och betala stigande energipriser och höjningar av indirekta skatter, företagna i balansskapande syfte.

En annan borgerlig besparingsåtgärd var att pensionsbeloppen skulle justeras endast en gång om året. Det innebär en betydligt större reduktion av pensionen än tillämpningen av ett särskilt basbeloppsindex. Men den omläggningen har socialdemokraterna godtagit.

Som engångskompensation erbjuder man nu ett tilläggsbelopp som ger en höjning på drygt 1,5 %. Det betyder 30–35 kr. i månaden till vanliga folkpensionärer. Men med den snabba prisstegring som devalveringen och momshöjningen kommer att medföra nästa år, bortåt 15 %, är detta endast en fjärdedel av vad som skulle behövas för att ge pensionen samma köpkraft som utan tilläggsbelopp men med en fortsatt inflation på 8 %.

I och för sig är det inget orimligt att pensionärerna efter förmåga får vara med och bära kostnaderna för en stabilisering. Men det anmärkningsvärda är att socialdemokraterna före valet tog till starka brösttoner mot ett sådant resonemang. Pensionärerna har all rätt att känna sig lurade. Vill Sten Andersson nu bekräfta, eller kan han förneka, att pensionernas värde blir lägre med regeringens beräkningsteknik än om den borgerliga uppläggningsen hade fått vara kvar?

Anf. 8 BLEND A LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag är fortfarande intresserad av överläggningarna. Det har inte direkt klarats ut hur det förhåller sig. Man kan t. ex. läsa att samma inställning har deklarerats från företrädare för SFRF. Nu räkar jag veta att man från SFRF två gånger under oktober månad, alltså strax efter valet,

skrivit till Olof Palme och bett om överläggningar inför den tid som skulle komma. Man svarade inte ens på brev. Av en händelse fick SFRF:s ordförande se i TV att han hade gått med på denna fullständigt oväntade omvälvning av hela situationen för pensionärerna. Tydligt har också PRO gått med på densamma. Men hur gick det då med deras lilla röda vitbok?

Anf. 9 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag upprepar att era attacker är till för att dölja att era förslag skulle ha gett pensionärerna mycket mindre. Gå gärna upp och redovisa hur de 12 resp. 25 miljarderna skulle ha drabbat pensionärerna! Har ni civilkurage till det?

Sedan till det här med organisationerna. Det är en styrka, inte en svaghet, för den svenska demokratin att regeringen innan den fattar beslut resonerar och samråder med olika intressegrupper. Samtalen mellan regeringen och organisationerna innebär givetvis inte att regeringen försöker komma undan sitt politiska ansvar. Det ligger helt och fullt på regeringen. Ett sådant arbetssätt minskar inte heller i något avseende riksdagens suveränitet.

Vid de samtal som jag fört med företrädare för PRO och SFRF – det är tydligen dåligt med kommunikationerna inom styrelsen för SFRF, Blenda Littmarck! – har dessa mycket riktigt framfört invändningar mot delar av vårt förslag men accepterat det väsentliga, nämligen att pensionärerna avstår från kompensation för devalveringen om andra grupper också gör det. Jag har inbjudit PRO, SFRF och HCK att delta i den arbetsgrupp som skall diskutera på vilket sätt devalveringseffekten skall neutraliseras. Efter det samtal som jag hade med organisationernas ordförande så sent som i måndags är jag övertygad om att de alla kommer att acceptera denna inbjudan.

Anf. 10 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Det är ingen svaghet utan en styrka med samråd med organisationer, framhöll socialministern. Ja, det sade jag också. Men det är en stor svaghet, det är rent av betänkligt ur demokratisk synpunkt när en regering anser sig vara befriad från de löften man har gett till väljarna bara för att man får välsignelse för löftesbrotten av en liten grupp människor i en organisations ledning. Med ett fulare ord kallas det för tendenser till korporativism. Jag tycker att de gör sig gällande på ett ganska skrämmande sätt.

Sedan är det också fantastiskt när man vet vad t. ex. Olof Palme sade till de pensionärer som under valrörelsen menade att det var O. K. att de var med och bar en del av bördan. Om SFRF:s ordförande, Hans Hansson, sade Olof Palme inför jublande massor i Almedalen: Han är en sjökaptan som gått i land och slagit full stopp på kravmaskinen. Hans Hansson sade att han var beredd att å pensionärernas vägnar acceptera vissa försämringar. Det är andra tongångar hos Olof Palme nu än före valet.

Min fråga återstår emellertid: När blir det full värdesäkring?

Torsdagen den
25 november 1982

*Om värdesäk-
ringen av pensio-
nerna*

Anf. 11 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag får tydligen inget svar på min fråga.

Sten Andersson har haft fräckheten att hävda att socialdemokraterna med sitt förslag håller löftet till pensionärerna från valrörelsen. Det kan inte vara något svek, har han sagt, eftersom det finns en överenskommelse med pensionärerna. Men om det verkligen finns en sådan överenskommelse förefaller – efter den senaste tidens debatt – tveksamt. Tydligen har i alla fall den socialdemokratiska pensionärsorganisationen, PRO, pressats till någon form av uppgörelse.

Detta att tala om pensionärerna när man menar PRO är typiskt för socialdemokraterna. På samma sätt säger de att löntagarna kräver kollektiva tvångsfonder när det är LO som kräver detta.

Herr talman! Den här debatten har bekräftat att när socialdemokraterna talar om löntagare och pensionärer tänker de på organiserade kollektiv. När vi moderater talar om samma grupper tänker vi på enskilda människor.

Anf. 12 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Sten Andersson säger att han har talat med olika intressegrupper och att det är bra att han gör det innan han fattar beslut. Det kan man i och för sig naturligtvis gå med på.

Men nu har vi kommit till pudelns kärna, och det är att han inte har talat med andra än PRO innan han fattade beslutet. Att vi inte har fått frågesvaret förrän nu – vilket när det gäller en fråga inte alls är tillfredsställande och egentligen inte står i överensstämmelse med riksdagens regler – har gett honom tillfälle att skaffa sig alibi under den tid som gått sedan frågan väcktes.

Anf. 13 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Nej, Ola Ullsten, vi anser oss alls inte befriade från vårt vallöfte, och vi fullföljer nu värdesäkringen av pensionerna fullt ut.

Jag vill upprepa att det är en styrka – inte ett hot – för en demokrati när, som nu skett, pensionärerna förklarat sig beredda att i en svår tid göra samma uppoffringar som andra grupper. Det betyder att den generation som upplevde 1930-talets kris och som den gången lyfte landet ur krisen och började bygga Välfärdssverige nu är beredd att på nytt gå i spetsen för att föra landet ur dagens kris. Det är något som pensionärerna borde tackas och hedras för i stället för att anklagas och angripas.

Låt mig i detta sammanhang slå fast ett par självklarheter. Ingen pensionärsorganisation har ensamrätt till samtal med regeringen. Det måste vara en rätt som tillkommer alla. Det är olyckligt om man gör det som Ola Ullsten och andra nu har gjort, sätter partipolitiska stämplor på pensionärsorganisationerna därför att det råkar sitta en socialdemokrat som ordförande i den ena och en folktoppartist i den andra. Vi måste respektera organisationernas deklarationer att de är partipolitiskt obundna och enbart handlar med pensionärernas bästa för ögonen. Och, Blenda Littmarck, har inte SFRF:s styrelse förklarat att man accepterar att pensionärerna avstår från kompen-

sation för den prisstegring som devalveringen föranleder? Det gjorde ordföranden i TV, och det står i ert pressmeddelande.

Anf. 14 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! När LO erbjuder sina medlemmar gratis medlemskap i PRO när de pensioneras, då får PRO finna sig i att organisationen framtonar med en lätt socialdemokratisk touche. Jag tror att de flesta utom möjligen Sten Andersson själv inser detta.

Jag skulle vilja uppmana Sten Andersson att i hederlighetens namn erkänna att man nu av samhällsekonomiska skäl faktiskt sviker löftena till pensionärerna. Man har goda ekonomiska skäl för att efter valet överge den ståndpunkt som man hade – men erkänn då att det är detta man gör. Det går väl ändå inte att hävda, Sten Andersson, att man genomför full värdesäkring av pensionerna, om pensionärerna samtidigt får avstå från kompensation åtminstone för 4 % prisökningar. Då kan man inte längre tala om att man har full värdesäkring.

Någon värdesäkring kommer alltså inte att gälla för 1983, och jag vill därför upprepa min fråga till Sten Andersson: När kommer den fulla värdesäkringen, som Sten Andersson fortfarande talar om här, att träda i kraft?

Anf. 15 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Förslaget innebär att den fulla värdesäkringen införs från den 1 januari 1983.

Eftersom det har nämnts olika siffror här vill jag säga att vårt förslag innebär en betydligt kraftigare höjning av pensionerna än vad som hade blivit fallet om en borgerlig regering hade suttit kvar. Ingen av er har haft kurage nog att tala om här vad era prutningar på 12 resp. 25 miljarder skulle ha inneburit. Tala om det, så får pensionärerna jämföra de båda förslagen! Ni törs inte göra det, därför att ni vet att vårt förslag är så mycket gynnsammare för dem. Moderaterna går i sin ekonomisk-politiska motion emot höjningen, men de säger ingenting om hur de 25 miljarderna skulle ha drabbat pensionärerna. Nu får en ensamstående pensionär med endast pensionstillskott 2 400 kr. mer per år, och en förtidspensionär – jag menar då en annan katagori förtidspensionärer än den som Ola Ullsten tillhör – får 3 180 kr. mer per år.

Fram med era förslag! Låt pensionärerna jämföra!

Anf. 16 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Pensionärerna kan lätt göra en jämförelse. De kan utan vidare konstatera, att om det som Sten Andersson nu säger är riktigt – dvs. att det blir full värdesäkring 1983 – innebär det följande. Antingen tänker man faktiskt inte acceptera att avstå från kompensation för devalveringen, eller också gör man det, och då blir det en nästan dubbelt så kraftig sänkning av pensionerna som med det nuvarande, reducerade värdesäkringssystemet.

Jag ser att Sten Andersson ruskar på huvudet, men det hjälper inte. Det är

*Om värdesäk-
ringen av pensio-
nerna*

nämligen så – det är bara att titta i tabellerna – att om man höjer priserna med 4 % och avstår från att kompensera pensionärerna, då blir det fråga om en mindre kompensation än med det nuvarande värdesäkringssystemet. Det kan man inte komma ifrån.

Men min fråga återstår: Hur länge skall dessa tillfälliga urholkningar i värdesäkringssystemet gälla? När skall den fulla värdesäkringen, som Sten Andersson hela tiden talar om, egentligen träda i kraft?

Anf. 17 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Pensionärerna får redan nu 80 kr. mindre i månaden. Det kan se ut som om de skulle få en höjning, men det stämmer inte. Det blir 80 kr. mindre i månaden, och det slår rakt över.

Om ni inte hade lurat pensionärerna, som ni faktiskt gjorde, utan gått på den linje ni hade tänkt, då skulle pensionärerna ha fått 1 100 kr. mer om året, men nu får de som sagt – till att börja med – 80 kr. mindre i månaden. Hur det sedan blir beror på den inflation som vi har att motse med tanke på hur er ekonomiska politik är upplagd.

Från SFRF har vi inte alls gått med på att avstå från kompensation för devalveringen. Jag läste ju tidigare upp hur det var, dvs. att förutsättningen var att löntagarnas organisationer utsatte sig för samma uppostringar. Blir inte detta fallet, begär vi efter avtalsrörelsens slut överläggning med regeringen om kompensation för pensionärerna.

Det är alltså inte alls så att vi har accepterat de 300 kronorna. Vi har också uttryckt vår stora besvikelse över hur det har blivit med värdesäkringen, och vi anser fortfarande att det är lögn och dikt att det är fråga om full värdesäkring.

Anf. 18 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det är riktigt att pensionärsorganisationerna – också SFRF – har förklarat att man är beredd att avstå från kompensation för devalveringseffekten, om också andra grupper gör det. Det var exakt vad jag sade i mitt svar.

Jag förstår inte riktigt vad Blenda Littmarck menade med de 80 kronorna. Är det möjligtvis fråga om det kommunala bostadstillägg som den borgerliga regeringen avskaffade? Det kan inte gärna vara någonting annat.

Det går ju, Ola Ullsten, att använda huvudet till annat än att ruska med. Om man använder det till att tänka med, kommer man snart underfund med att man kan använda en annan teknik för att klara problemen i samband med att man avstår från kompensation för devalveringseffekten. Det är också en teknik som icke påverkar den fulla värdesäkringen.

Anf. 19 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Jag har försökt att efter bästa förmåga använda mitt huvud för att begripa någonting av den socialdemokratiska politiken när det gäller pensionärerna. Att jag inte lyckas kan inte bara bero på brister i mitt huvud, allvarligt talat.

Nu vill jag ändå ställa frågan, jag vet inte för vilken gång i ordningen: Fr. o. m. när kommer pensionärerna att kompenseras för alla prishöjningar?

Anf. 20 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag skall först förklara för Sten Andersson hur det förhåller sig med de 80 kronorna. Man räknar upp basbeloppet med 300 kr. utöver det belopp som skulle ha gällt, om man hade behållit de nuvarande reglerna. Det betyder ett extra tillskott på 36 kr. per månad för den som har den lägsta pensionen, men samtidigt urholkar man pensionens köpkraft med 115 kr. Detta betyder att pensionären får 80 kr. mindre i månaden.

Anf. 21 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Den här debatten har nu pågått ganska länge, och det har gjorts många inlägg. Jag sitter här och väntar. Jag hade faktiskt räknat med att socialministern ändå innan debatten är avslutad skulle kunna komma runt till att besvara min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1982/83:84 om obligatorisk förmedling av adoptivbarn

Anf. 22 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Lilly Bergander har frågat mig om jag kommer att verka för att det på nytt blir obligatorisk förmedling av adoptivbarn.

Jag har uppfattat Lilly Berganders fråga så, att den avser adoptionshjälp vid adoption av barn från andra länder. Jag vill då inledningsvis klargöra att någon obligatorisk förmedling av utländska adoptivbarn – genom exempelvis statlig myndighet eller annat organ – inte har förekommit i Sverige.

Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor – NIA – föreslog emellertid förra året en ytterligare reglering av möjligheterna att genomföra s. k. enskilda eller privata adoptioner. NIA påpekade att en sådan reglering skulle kunna innebära att samtliga adoptioner till Sverige, med vissa speciella undantag, förmedlas genom organisationer auktoriserade enligt lagen om internationell adoptionshjälp. Bakgrunden härtill är bl. a. de fall av illegal verksamhet i samband med adoptioner som har konstaterats under senare år.

Jag avser att verka för att olämpligt och olagligt genomförda adoptioner så långt möjligt förhindras. Det förslag som lagts fram av NIA behöver emellertid ytterligare beredas, innan slutlig ställning kan tas. Jag vill i detta sammanhang nämna att frågan om vilka regler som skall gälla i samband med internationella adoptioner f. n. också är aktuell i de övriga nordiska länderna. Det finns därför anledning att ha överläggningar mellan de nordiska länderna i denna fråga. Jag har för avsikt att ta initiativ till en överläggning.

Torsdagen den
25 november 1982

*Om obligatorisk
förmedling av
adoptivbarn*

Anf. 23 LILLY BERGANDER (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till min fråga är det beslut som socialutskottet fattade i våras, varvid man gav den dåvarande socialministern i uppdrag att handla snabbt när det gällde de utländska adoptionerna. Självfallet har också de uppgifter och rapporter som förekommit i pressen, att man bl. a. i Taiwan har förmedlat stulna barn till adoptioner, bidragit till att jag ställt denna fråga. En del av dessa spädbarn har förmedlats till Sverige. Detta leder, som jag ser det, till att man måste ställa upp som ett oavvisligt krav att endast auktoriserade organisationer tillåts förmedla adoptioner.

Vi vet att det redan 1978 fanns en expertgrupp inom FN som, med tanke på både nationella och internationella förhållanden, utarbetade deklARATIONER om principer beträffande fosterbarnsfrågor och adoptioner. Det förslaget har varit ute på remiss under 1980. En av punkterna i förslaget är att internationella placeringar i varje land skall utföras av behöriga och särskilt auktoriserade organ. Dessa skall arbeta under samma villkor som vid inhemska adoptioner. Vi har, i likhet med andra mottagarländer, ställt oss positiva till förslaget, och våra nordiska grannländer har redan tagit konsekvenserna av att de i FN har ställt sig bakom det och infört obligatoriskt förmedlingsansvar och krav på auktorisation för dem som skall handha adoptionsförmedlingarna.

Det är naturligtvis för barnens skull – de som redan finns i det här landet och de som kommer att komma hit via adoptioner – som den här frågan är mycket viktig. Jag tror att det är tillräckligt skäl – att det är ett skydd för barnen – för att föräldrarätten skall få stå tillbaka.

Vi vet att många av de barn som är adopterade – jag utgår från att det har skett enligt alla de lagar och förordningar som vi har – är i den åldern att de kan läsa och kan börja fungera själva. Vi som har barn vet att även barn som är hos sina biologiska föräldrar har olika perioder under sin uppväxt när de ifrågasätter saker och ting och att det kan finnas stora problem. Jag utgår från att även adoptivbarn fungerar ungefär på det sättet. Får de under den perioden också för sig att de är stulna från sina föräldrar i annat land kan vi själva med litet fantasi förstå vilka ytterligare problem det kommer att kunna medföra.

Jag vill tolka svaret på det sättet att socialministern kommer att se till att vi, i likhet med våra nordiska grannländer, får en styrning så att enbart auktoriserade organisationer får möjlighet att förmedla adoptioner.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 24 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig om min inställning till öppen förskoleverksamhet och deltidsförskolans funktion.

Den allmänna förskolan för sexåringar – deltidsförskolan – infördes år 1975 på förslag av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Den bedömdes som så viktig att den gjordes till en obligatorisk skyldighet för kommunerna. Den är nu fullt utbyggd. Omtanken om barnen och deras behov i olika avseenden var vägledande när beslutet fattades.

Målet för den s. k. öppna förskolan är att ge dels barn till hemarbetande föräldrar, dels barn i familjedaghem möjlighet att tillsammans med andra barn delta i utvecklingsstimulerande aktiviteter i organiserad form. Målet är också att den öppna förskolan – dvs. dess personal och deltagande föräldrar och dagbarnvårdare – skall kunna vara ett stöd i föräldrarollen och i det många gånger svåra arbetet som dagbarnvårdare. Min inställning är att båda verksamhetsformerna är av mycket stor betydelse för barnen i deras utveckling i olika avseenden. Den öppna förskolan är viktig också för föräldrar och dagbarnvårdare.

Anf. 25 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan har inte på något sätt berörts i svaret, vilket bara är att beklaga. Jag har frågat socialministern om synen på just dessa former av förskoleverksamhet på grund av att regeringen i den proposition som har lagts fram inte tillerkänner dem statsbidrag.

För exakt ett år sedan antogs i denna kammare ett förslag som innebar dels förenklade regler för barnomsorgen, dels ett nytt statsbidragssystem, som grundade sig på kommunernas bruttokostnader för barnomsorg. Jag uttryckte då stor tillfredsställelse över att även den öppna förskolan och den lagstadgade deltidsförskolan äntligen skulle tillerkännas stöd. Tyvärr blir nu inte detta verklighet för 1983. Kravet står fortsättningsvis kvar från vår sida. Hoppet finns att verklig solidaritet, så att svaga kommuner skall få ett berättigat stöd för sin barnomsorg i dess helhet, också skall visas från regeringens sida.

Det är beklagansvärt att man på socialdemokratiskt håll så helt har låst sig i sin uppfattning när det gäller det berättigade i att även denna del av barnomsorgen hänförs till det staten bör stödja. 47 % av våra barn vårdas på heltid av sina föräldrar. Den barnomsorg dessa barn erbjuds sker i deltidsförskolans regi eller före sexårsåldern i den öppna förskolan.

I glesbygd och i resurssvaga kommuner får deltidsförskolans verksamhet helt bekostas av kommunen. Kommunmedborgarna får dock vara delaktiga och bekosta barnomsorgen i kommuner med hög förvärvsfrekvens och barnomsorg på heltid i daghem och familjedaghem.

Deltidsförskolan och inte minst den öppna förskolan ger alla barn möjlighet till gruppträning. Hemspråksträning bedrivs med fördel i den

Torsdagen den
25 november 1982

*Om förskoleverk-
samheten*

öppna förskolan. Det finns en lång rad argument för denna verksamhet. Jag noterar med tacksamhet att även dessa argument finns med i socialministerns svar. Dessa skäl talar enligt min mening för det berättigade i att de här barnomsorgsformerna tillerkänns samma ekonomiska stöd som annan barnomsorg i kommunal regi.

Jag hoppas att detta verkligen kommer att beaktas i det nu påbörjade arbetet med statsbidraget till barnomsorgen. Vikten av en verksamhet kan mätas i statens stöd till den – och det är väl vad det här svaret ger prov på. Det finns inget löfte om statsbidrag i svaret, men jag kommer att med stort intresse följa den fortsatta beredningen av statsbidrag till barnomsorg. Och, som sagt, kravet på statsbidrag till deltidförskola och öppen förskola står kvar.

Anf. 26 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag skall försöka klara ut ett par saker.

Den socialdemokratiska regeringen har genom förslaget i proposition 1982/83:55 om att återgå till de tidigare statsbidragsreglerna för barnomsorgen undanröjt det angrepp mot den kommunala barnomsorgen som den borgerliga regeringens förslag till nytt statsbidragssystem innebar. Om det borgerliga förslaget genomförs, kommer kommunerna att få 575 milj. kr. mindre i statligt stöd till barnomsorgen under nästa år. Det skulle leda till neddragningar i daghemsutbyggnaden. Det skulle sannolikt också leda till att kommunerna tvingades skära ned på verksamheterna i deltidsgrupper och öppen förskola.

Regeringens förslag om bibehållande av nuvarande statsbidragsregler är inte, som Karin Israelsson hävdar, ett uttryck för en negativ inställning till deltidsgrupper och öppen förskoleverksamhet. Det är i stället ett klart uttryck för min och den socialdemokratiska regeringens vilja att värna om den kommunala barnomsorgen i alla dess former. Vi värnar om den för barnens skull, därför att vi vet att barnen har fått det allt svårare i det samhälle som formats under de borgerliga regeringsåren.

Anf. 27 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag vet av erfarenhet att det är kommuner med hög kvinnlig förvärvsfrekvens som gynnas av det statsbidrag som går till barnomsorg, eftersom dessa kommuner som regel har en väl utbyggd barnomsorg. Slår man ut statsbidraget per barn över landet, så finner man att den största andelen går till just dessa områden. Den lägsta andelen går till de kommuner som har låg kvinnlig förvärvsfrekvens.

Jag tycker att det är solidariskt att man fördelar dessa medel på ett rättvist sätt så att de, såväl sig göra låter, går till alla barn. Därvidlag har just statsbidraget till deltidförskolan och den öppna förskolan sitt berättigande.

Om man nu förändrar statsbidragsreglerna och återgår till vad som gällde tidigare, så vill jag säga att det också har funnits ett utrymme för att

tillerkänna de här omsorgsformerna någon del av alla dessa miljoner som man nu låter gå ut till redan köpkraftiga kommuner.

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

Anf. 28 Socialministern STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill erinra Karin Israelsson om att vid de överläggningar som fördes 1975 mellan regeringen och Svenska kommunförbundet var man överens om utformningen av bidragssystemet. Kommunförbundet framställde då inga krav på ett särskilt statsbidrag till deltidsskolor, bl. a. beroende på att denna verksamhet är en obligatorisk uppgift för kommunerna och i realiteten redan då var fullt utbyggd.

Jag vill också erinra Karin Israelsson om att vad vi nu har gjort är att som en övergångsåtgärd behålla de gällande statsbidragsreglerna för barnomsorgen. Men vi har också deklarerat att vi har för avsikt att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag om statsbidragens utformning.

*Om kostnaderna
för bärgning av
den sovjetiska ubåten i Karlskrona
skärgård*

Anf. 29 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! De små och svaga har alltid svårt att göra sin röst hörd, och så har det väl varit även i detta fall. Den förra regeringen beaktade äntligen de behov som föreligger i dessa kommuner, och det är med beklagande som vi ser att den regeringens förslag inte kommer att genomföras.

Jag sätter inte så stort hopp till att den här regeringen skall ha ett öra över för att lyssna på just de här problemen, men kanske jag ändå genom att peka på dem kan få Sten Andersson att slåss för också de här bitarna i det nya statsbidragssystem som skall utvecklas.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1982/83:111 om kostnaderna för bärgning av den sovjetiska ubåten i Karlskrona skärgård

Anf. 30 Försvarsministern BÖRJE ANDERSSON:

Herr talman! Wiggo Komstedt har frågat mig om jag anser att Sovjetunionen har betalat vad man verkligen bort betala av kostnaderna till följd av den sovjetiska ubåtens grundstötning i Karlskrona skärgård förra hösten.

Det krav som framställdes mot Sovjetunionen avsåg ersättning för sådana kostnader som kunde hänföras till bärgning, bogsering, sjövärdighetsbesiktning, lotsning och miljöskyddsfrågor.

Innan den dåvarande regeringen överlämnade kravet till de sovjetiska myndigheterna togs informella kontakter med de socialdemokratiska och moderata partiledningarna.

Jag har ingen grund för att ifrågasätta den förutvarande regeringens handläggning av ärendet. Mitt svar på frågan är följaktligen ja.

Torsdagen den
25 november 1982

*Om kostnaderna
för bärgning av
den sovjetiska u-
båten i Karlskrona
skärgård*

Anf. 31 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Anledningen till att jag ställde frågan var den redovisning som har gjorts av vad svenska staten har erhållit i ersättning av Sovjetunionen för bärgningskostnaderna i samband med grundstötningen i Karlskrona skärgård. Det är totalt 1,6 milj. kr. – eller för att vara exakt 1 598 670 kr. Den summan tycks löjligt låg i förhållande till de massiva insatser som gjordes av svenska myndigheter i samband med det sovjetiska "flottbesöket" i Karlskrona skärgård. Direkt efter bärgningen uttalade sig vissa myndighetsföreträdare om en summa på ca 5 milj. kr., vilken även den av andra bedömare tycktes låg i förhållande till insatserna.

Det måste vara förenat med stora kostnader att dra samman stora förband flottenheter, kustbevakning, lotsbevakning, upprättande av högkvarter etc. Den här övningen var oplanerad, oanmäld och överraskande, och den kan inte räknas in i några ordinarie anslag.

Enligt uppgifter som jag har tillgång till sades det vid gemensamma överläggningar mellan företrädare för försvarsdepartementet, utrikesdepartementet, försvarsstaben och generaltullstyrelsen att begärda 1,6 milj. kr. var absolut oomtvistliga kostnader. Min fråga blir då: Vilka av de kostnader som diskuterades ansågs vara "omtvistliga" och hur stora var de? För vem var de "omtvistliga"?

Vid mera normala grundstötningar brukar det bli ganska stora bärgningskostnader. Det finns ingen som helst anledning att bjuda ryssarna på några kostnader i detta sammanhang. Man kan göra jämförelsen med vad det kostar när en svensk fiskebåt uppbringas efter att av misstag ha förrirat sig in på sovjetiskt farvatten. Det brukar bli ganska höga kostnader i det sammanhanget.

I svaret stöder sig försvarsministern på att det var den mittenpartistiska minoritetsregeringen som ställde kravet på ersättning efter kontakter med socialdemokrater och moderater. Det rättfärdigar på intet sätt den undfallenhet som visas gentemot ryssarna.

Anf. 32 Försvarsministern BÖRJE ANDERSSON:

Herr talman! Den dåvarande regeringen, mittenregeringen, krävde och fick av Sovjetunionen i ersättning, precis som Wiggo Komstedt säger, 1 598 000 kr. Jag kan också vitsorda att vissa kostnader inte togs med i räkningen till Sovjetunionen. Således ansågs att försvarsmaktens kostnader för höjningen av beredskapen borde bestridas med egna medel. Enligt min mening är ersättningsfrågan numera avförd från dagordningen. Om Wiggo Komstedt vill kritisera det svenska agerandet, kan jag inte förstå att jag är den som i så fall skall vara måltavla för kritiken. Jag kan rimligen inte svara för min företrädares ämbetsåtgärder. Om det händelsevis skulle vara så, att vi så här i efterhand tycker att ersättningsbeloppet var för litet, är det ändå helt uteslutet att nu komma med ytterligare krav.

Anf. 33 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag kan säga försvarsministern att min måltavla hade varit densamma även om det hade varit någon annan än Börje Andersson som suttit i försvarsdepartementet. Det råkar emellertid vara Börje Andersson som är måltavla just nu, efter valet den 19 september, och därför har det blivit på detta sätt.

Jag anser att det finns anledning att som enskild ledamot kritisera de felaktigheter som görs oavsett vem det är som styr. Det kan finnas anledning att fråga vad Börje Andersson anser i den här frågan, även om det nu går att skylla på en annan regering. Ser man saken på det sättet, betyder det ju, att om vi får snabba regimskiften i Sverige, kan man klara sig undan det mesta här i världen – ett nytt statsråd behöver i så fall inte bry sig om vad som har hänt tidigare.

Vore det ändå inte skäl att ta betalt av ryssarna, så att staten kan betala den bärgningslön till Karlshamns kommun som kommunen har begärt. Såvitt jag vet har vi här en olöst konflikt. Kommunen fick den oerhört stora summan 7 527 kr. för sina insatser. Det vore ju bättre att vara litet tuff mot ryssarna än att vara det mot Karlshamn kommun. Den sovjetiska nationens grova övertramp vid spionbesöket i Blekinge skärgård var tillräckligt kränkande för den svenska nationen. Det fattas bara att svenska skattebetalare också skall bjuda ryssarna på bärgningskostnaderna.

Herr talman! Jag kan inte heller undanhålla kammarens ledamöter uppgiften om på vilket konto som ersättningen från Sovjet har förts. Den har förts på kontot Övriga inkomster av statens verksamhet. Sannerligen en konstig verksamhet!

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1982/83:100 om förbud mot import av virke som behandlats med klorfenolmedel

Anf. 34 Jordbruksministern SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! John Andersson har frågat arbetsmarknadsministern om hon avser att vidta några åtgärder för att förbudet mot klorfenolmedel inte skall kringgås genom import. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Beslutet att återkalla registreringarna för samtliga klorfenolhaltiga bekämpningsmedel togs sedan undersökningar visat att användningen medförde allvarliga hälso- och miljörisker. Betydande risker föreligger bl. a. när behandlat virke förbränns samt när virket vidarehanteras vid sågverken.

Svenska träindustriarbetareförbundet har nyligen i en skrivelse till regeringen föreslagit att åtgärder vidtas mot import av virke som behandlats med i Sverige förbjudna bekämpningsmedel. Skrivelsen behandlas f. n. i jordbruksdepartementet.

Det är angeläget att förhindra att hanteringen med klorfenolbehandlat

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

*Om förbud mot
import av virke
som behandlats
med klorfenolme-
del*

Torsdagen den
25 november 1982

*Om lokaliserings-
orten för det nya
energiverket*

virke medför risker för hälsa och miljö. De problem, bl. a. i arbetsmiljön, som motiverade förbudet mot ifrågavarande bekämpningsmedel föreligger också vid vidareförädling av importerat virke. Jag avser därför att uppdra åt berörda myndigheter att föreslå lämpliga åtgärder för att förbudet mot klorfenolmedel inte skall kunna kringgås genom import.

Anf. 35 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Redan 1979 förbjöd naturvårdsverkets produktkontroll-nämnd klorfenoler som impregneringsmedel. Sedan dess har bl. a. Träindustriarbetareförbundet krävt stopp för en import som i stället sker av sådant virke. Enligt den uppgift jag har fått har man i år importerat ca 150 000 m³ impregnerat virke från Finland.

Det har nyligen kommit nya undersökningar som visar samband mellan hanteringen av detta virke och cancer. Bl. a. har Lennart Hardell i Umeå kommit fram till att sågverksarbetare som andas in klorfenoldamm löper sex gånger större risk än andra att få cancer i näshålor och bihålor. Då är det ju nödvändigt att förbudet inte kan kringgås genom import.

Jag tänker inte orda mera utan vill tacka jordbruksministern för svaret. Tacket är i dubbel bemärkelse – det var ett rakt och konkret och ur min synpunkt bra svar att den här importen inte skall fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1982/83:113 om lokaliseringsorten för det nya energiverket

Anf. 36 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Larz Johansson har frågat mig om jag i en kommande proposition är beredd att föreslå Nyköping som lokaliseringsort för statens energiverk.

Enligt riksdagens beslut skall en central energipolitisk myndighet – statens energiverk – inrättas den 1 juli 1983.

F. n. bereds frågan om energiverkets organisation och lokalisering i regeringskansliet med sikte på att förslag i frågan skall redovisas i budgetpropositionen.

Anf. 37 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga, även om svaret var skäligen tunt. Men jag fick åtminstone det beskedet att det eventuellt kommer ett förslag om lokaliseringen av energiverket och att det förslaget eventuellt kommer i budgetpropositionen.

Med kännedom om hur långt budgetpropositionsarbetet vid den här tidpunkten på året borde vara framskridet i departementet antar jag att energiministern har ganska klart för sig var en sådan lokalisering skulle vara lämplig. Om hon inte har det, är det kanske något förvånande med tanke på

de mycket bestämda uttalanden som hennes partikamrater på Sörmlandsbänken gjorde här i våras innan vi den gången voterade om lokaliseringen.

Som framgått av min fråga föreslog centerpartiet en lokalisering till Nyköping. De socialdemokratiska ledamöterna från Sörmland sade då att det allra säkraste sättet att få en lokalisering till stånd just till Nyköping var att vid den tidpunkten avstå från att rösta för det förslaget, därför att man vid en eventuell kommande socialdemokratisk valseger skulle kunna vara säker på att *nu* kommer det socialdemokratiska partiet att se till att energiverket lokaliseras dit.

Även om så nu skulle vara fallet har jag naturligtvis all respekt för att man inte i förväg kan och bör offentliggöra allt som står i en kommande budgetproposition, men vissa uppgifter är ju av den karaktären att det är till fördel om man redan på ett tidigt stadium ger besked också i sakfrågan. För den kommun som skall ta emot energiverket – jag utgår fortfarande ifrån att det är Nyköping – är det viktigt att få ett besked nu. Tiden till den 1 juli 1983 är redan kort och blir ännu kortare om man skall vänta till januari då budgetpropositionen avlämnas.

Min följdfråga till statsrådet är alltså: Vore det inte till fördel för den blivande värdkommunen att nu få ett besked?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1982/83:53 om överbeläggningen inom kriminalvården

Anf. 38 Justitieministern OVE RAINER:

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga har – med hänvisning till den stora platsbristen vid allmänna häktet i Helsingborg – frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att anhållna och häktade inte skall behöva placeras i de för berusade personer avsedda cellerna.

En ökande tillströmning både till allmänna häkten och till kriminalvårdsanstalter har medfört att kriminalvårdsstyrelsen tidvis tvingats att placera häktade personer i de aktuella cellerna. Detta är naturligtvis inte tillfredsställande. För att förbättra situationen har kriminalvårdsstyrelsen tidigare under hand fått tillstånd att använda 16 platser i polisresten i Landskrona för anhållna och häktade. Avsikten är att dessa platser, som skall börja användas under nästa månad, t. v. skall utgöra ett självständigt häkte i kriminalvårdens Malmöregion. Dessutom har regeringen i dag beslutat medge kriminalvårdsstyrelsen att ta i anspråk 16 platser i polisresten i Värnamo. Dessa platser skall utgöra en avdelning av häktet i Jönköping.

Det kommer emellertid fortfarande att vara ett stort underskott på häktesplatser i södra Sverige. På litet längre sikt kan problemet till en del lösas, bl. a. genom tillkomsten av ett nytt polishus i Trelleborg, som också skall innehålla ett allmänt häkte med 35 platser. Detta häkte beräknas kunna

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

*Om överbeläg-
ningen inom kri-
minalvården*

Torsdagen den
25 november 1982

*Om överbeläg-
ningen inom kri-
minalvården*

tas i bruk i slutet av år 1984. När den nya lokalanstalten i Kristianstad öppnas under sommaren 1984, kan vid behov den gamla anstalten, som har 41 platser, övergångsvis användas för häktade personer. F. n. projekteras ett nytt polishus i Malmö med 60 platser för häktade.

Anf. 39 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Under några sommarmånader går det svenska rättsväsendet – liksom mycket annat i vårt land – närmast på sparlåga. När rättsväsendet drar på för fullt efter semestern blir det närmast kaos för kriminalvården. Varje år är tyvärr överbeläggningen ett faktum.

I år tycks det vara värre än vanligt, åtminstone sett från sydsvensk horisont. Jag föreställer mig att det tyvärr är ganska likartat landet över. I häkceller sitter alltså dömda människor och väntar på anstaltsplacering, och i fylleceller tvingas man sätta in anhållna och häktade.

Icke dömda måste man alltså förvara ibland upp till någon vecka, i dessa celler, som är avsedda för att ta emot berusade personer i maximalt åtta timmar.

Trycket på kriminalvårdens anstalter är starkt, och jag tror tyvärr att det kommer att öka. Som politiker måste vi kanske välja väg.

Vi kan bygga fler anstalter och fler häkten. En del är ju på gång, det visar justitieministerns svar, men varje nybygge kostar mycket pengar.

Vi kan också sänka straffen. Det finns en del utredningar som grubblar över hur man skall klara av det. Tankarna på alternativ till fängelsestraff är väl förankrade bland stora delar av allmänheten – och det bör ju strafformerna vara. Tyvärr är det mycket svårt att finna alternativ i vårt samhälle.

Vi kan också skicka ut folk från fängelserna i snabbare takt. Obligatorisk frigivning efter halva strafftiden heter det receptet. Jag har läst någonstans att justitieministern har tagit initiativ till detta, och det tycker jag är mycket bra. Tyvärr finns det dock alltid ett problem i andra änden, nämligen att domstolarna efter hand skärper straffen. Man har gjort försök i andra länder, och det har då efter ett halvt år visat sig att domstolarna i stället har höjt straffen.

Vi kanske också kan diskutera den brännande frågan om fängelse är det bästa straffet för rattfylleri. Men det är en oerhört inflammerad fråga. Jag föreställer mig dock att det kan finnas alternativ som i sig själva faktiskt kan vara betydligt bättre samtidigt som de behåller den allmänpreventiva effekten.

Slutligen skulle vi kunna ifrågasätta om man inte anhåller och häktar människor litet för mycket och litet för slentrianmässigt. Jag föreställer mig att man skulle kunna vinna många platser med en annan praxis.

Jag tackar justitieministern än en gång för svaret på min fråga. Det löser Helsingborgs och södra Sveriges problem på området, men det återstår mycket att göra. Som politiker måste vi snart vara beredda att välja väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1982/83:85 om alternativ sysselsättning för ägare till olönsamma jordbruk

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

Anf. 40 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Karl Erik Olsson har frågat mig om jag kommer att hjälpa jordbrukare och deras anställda till annan sysselsättning, om de på grund av bristande lönsamhet tvingas lägga ner sina jordbruk.

Vad beträffar jordbrukspolitiken ber jag att få hänvisa till jordbruksministerns anförande här i kammaren den 18 november. Jordbruksministern meddelade då att regeringen avser att tillsätta en utredning som bl. a. skall se över hur den ekonomiska utvecklingen under senare år påverkat jordbrukets betydelsefulla roll för vår livsmedelsförsörjning.

Denna översyn kommer att göras i enlighet med regeringens uppfattning att jordbruket skall bedrivas så rationellt att konsumenterna får livsmedel av god kvalitet till rimliga priser, samtidigt som de som arbetar inom jordbruket får en standard som är likvärdig med jämförbara grupper.

Jordbrukets lönsamhetsproblem kommer således att behandlas i detta sammanhang.

Beträffande alternativ sysselsättning för de människor som är sysselsatta vid jordbruksenheter som kan komma att läggas ner, gäller samma regler som för andra i motsvarande situation. Arbetsmarknadspolitikens alla resurser står öppna för dem på samma villkor som för andra grupper.

Vidare bör uppmärksammas de möjligheter som finns till kombinations-sysselsättning vid olönsamma jordbruksenheter eller etablerande av ny verksamhet. För sådan verksamhet i glesbygden finns möjligheter att erhålla stöd till investeringar om dessa ökar eller förbättrar sysselsättningsmöjligheterna. Som exempel på sådana verksamheter som tidigare erhållit glesbygdssöd kan nämnas fiskodling, handelsträdgård, reparationsverksamheter, snickeri, sågverk och uthyrningsstugor.

Anf. 41 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag har aktualiserat denna därför att jag tycker att det är angeläget med en principiell diskussion. Den tillkom med anledning av ett uttalande av Stig Malm som tyder på att det finns grupper i det svenska samhället som skulle vilja ytterligare pressa ned det svenska jordbrukets volym och även antalet sysselsatta i jordbruket.

Problemen på arbetsmarknadspolitikens område är inte enkla. Sysselsättningen inom jordbruket har under en lång följd av år varit kraftigt sjunkande. Vi har fått en väldig ökning av effektiviteten. Vi har ett av de effektivaste jordbruken i världen. Det finns undersökningar som visar att endast det holländska jordbruket har en högre effektivitet än det svenska. Detta har också lett till vissa överskottsproblem.

Sysselsättningsutvecklingen inom varuproduktionen totalt visar emellertid nu samma sjunkande tendens. Studerar vi den totala sysselsättningen, inkl. den offentliga sektorn, kan vi konstatera att vi inte längre har den tillväxt som

*Om alternativ
sysselsättning för
ägare till olönsamma
jordbruk*

Torsdagen den
25 november 1982

*Om alternativ
sysselsättning för
ägare till olönsam-
ma jordbruk*

vi under en lång följd av år har varit vana vid. Det innebär att vi måste notera att det ordinarie arbetslivet inte längre tycks räcka till för att ge alla full sysselsättning. Ändå tror jag att vi är överens om att målsättningen är full sysselsättning, arbete åt alla.

Om inte det ordinarie arbetslivet räcker till, måste vi sätta in särskilda åtgärder. Vi måste kanske upprätthålla sysselsättning inom områden som ligger litet utanför det som är fullständigt lönsamt. För sådan verksamhet skulle jag vilja sätta upp tre kriterier.

För det första: Sådan verksamhet skall vara meningsfull, både ur individens och ur samhällets synpunkt.

För det andra: Den skall om möjligt ge en positiv nationalekonomisk effekt, i varje fall vara så litet tyngande som möjligt.

För det tredje: Den skall vara framtidsinriktad, dvs. kunna ta tag i problem som vi möter litet längre fram.

Jag vill fråga statsrådet: Kan vi vara överens även om dessa kriterier? Vilka verksamheter kan i så fall öka sysselsättningsområdet? Det var f. ö. en del av min ursprungliga fråga som jag inte fick svar på.

Anf. 42 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är ganska intressant att konstatera att Karl Erik Olsson här gör den bedömningen att de senaste årens ekonomiska utveckling har varit otillfredsställande och att sysselsättningsutvecklingen i vårt land också är otillfredsställande. Det är om något en klarsynt bedömning av vart den ekonomiska politik som har bedrivits under de sex borgerliga åren har lett. Det är också det som är grunden till den ändrade politik som den socialdemokratiska regeringen nu försöker genomdriva.

Vi har som målsättning full sysselsättning, arbete åt alla. Därför har vi också, till skillnad från de partier som tidigare har varit i regeringsställning, satsat mycket stora resurser på att bekämpa arbetslösheten – resurser som de borgerliga inte vill vara med på att satsa, när vi tidigare här i kammaren föreslog dessa åtgärder.

Vi har bl. a. lagt fram ett sysselsättningspolitiskt program för att kortsiktigt klara av åtgärderna. Vi har lagt fram ett investeringsprogram som omfattar områdena trafik, kollektivtrafik, energi och byggande. Som svar på den fråga som Karl Erik Olsson upprepade kan jag säga att detta investeringsprogram ger en antydning om var vi tror att det finns framtida möjligheter, alltså bl. a. inom energiområdet.

När det gäller jordbrukets roll hänvisar jag till den diskussion som har förts tidigare här i kammaren om liknande frågor, då jordbruksministern har gett utförliga svar och också motiverat den nya jordbrukspolitiska utredning som vi tillsätter.

Anf. 43 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! När jag säger att sysselsättningsläget i Sverige är otillfredsställande är det bara ett konstaterande av att så är fallet. Vi vet att detta problem inte uppkom på grund av den gamla regeringens agerande. Det är

snarare ett problem som finns i hela västvärlden och som Sverige dess bättre har klarat något så när hyfsat.

Jag fick till viss del svar på min fråga, och det tackar jag för. Energiområdet är mycket viktigt. Totalt sett anser jag ändå att det är angeläget att vi studerar de saker som jag tidigare nämnde, bl. a. betydelsen av att vi får en positiv nationalekonomisk effekt. Visserligen förlorar vi litet på exporten av jordbrukets överskott, men inte ur nationalekonomisk synpunkt, eftersom kostnaderna för insatsvarorna, som är importerade, aldrig kommer upp till exportprisets nivå. Vi får alltså ett nationalekonomiskt netto.

Den andra punkten som jag nämnde tidigare, om framtidsinriktningen, vill jag ta upp ytterligare en gång. Det är sannolikt att de areella näringarna jordbruk och skogsbruk – och kanske vattenbruk – kommer att få en större roll i takt med att vi inte längre har tillgång till de ändliga resurser som vi haft och vant oss vid att ha. Det gäller inte bara livsmedel. Det gäller också energi, som statsrådet själv var inne på. Det gäller fiberförsörjningen för tekoindustrin, byggnadsindustrin etc. Det gäller fytokemin, att skaffa fram råvaror till den kemisk-tekniska industrin. I detta läge är frågan om vi inte bör se till att inte pressa ned jordbrukets volym ytterligare. Jag vill fråga statsrådet: Är det inte vettigt att i stället försöka hålla denna nivå uppe med tanke på framtiden?

Anf. 44 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! När det gäller frågor om jordbruket ber jag att få hänvisa till den diskussion som tidigare förts här i kammaren. Om Karl Erik Olsson har ytterligare frågor beträffande jordbrukspolitiken är det kanske lämpligare att ställa dem till jordbruksministern.

Anf. 45 KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag har ställt den här frågan till arbetsmarknadsministern av det skälet, att detta är en övergripande fråga om vilka näringar som skall klara sysselsättningsproblemen i framtiden. Det är alltså inte en jordbrukspolitisk debatt jag önskar föra. Men vi måste försöka bilda oss en helhetsuppfattning när det gäller inom vilka sektorer av de producerande näringarna och vilka sektorer totalt som vi kan skapa ökad sysselsättning. Det är min förhoppning att arbetsmarknadsministern verkligen är beredd att ta tag i dessa problem, även om de gäller jordbruket, och inte skjuter dem ifrån sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

Torsdagen den
25 november 1982

Om angelägenheten av ökad industrissysselsättning

10 § Svar på fråga 1982/83:102 om angelägenheten av ökad industrissysselsättning

Anf. 46 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Arne Fransson har frågat mig om jag är beredd att redovisa regeringens uppfattning om industrissysselsättningens utveckling.

Den svenska ekonomin har under senare hälften av 1970-talet och början av 1980-talet utvecklats synnerligen ogynnsamt. Produktionen har vuxit långsammare än tidigare i alla sektorer. Industriproduktionen är nu tillbaka på 1972 års nivå. Vår industriella produktion har således stått stilla under ett helt decennium.

Den svenska industrin ger inte längre den tillräckliga basen för det välstånd vi byggt upp. I den strategi för ökad tillväxt, höjd sysselsättning och rättvis fördelning som regeringen har börjat genomföra är huvuddragen därför, att industrins konkurrenskraft måste förbättras, investeringarna öka och den privata konsumtionen hållas tillbaka.

Såväl när det gäller att höja sysselsättningen som att stimulera investeringarna är industriproduktionens utveckling helt avgörande. Det är då viktigt att konstatera att en industriell expansion, bl. a. med hänsyn till produktivitetens utvecklingen, inte nödvändigtvis behöver medföra ett ökat antal industrissysselsatta. Med en fortsatt rationalisering och automatisering inom industrin framstår det snarare som mindre troligt att industrissysselsättningen på lång sikt kommer att växa. Genom regeringens insatser kommer dock industriproduktionen att öka. Detta stimulerar också sysselsättningen och motverkar den utslagning som den föregående regeringens politik medförde. Därmed skapas också utrymme för ökad sysselsättning i andra sektorer.

Industrissysselsättningen har minskat med 130 000 personer sedan 1976, medan sysselsättningen i den offentliga sektorn har ökat med över 250 000 personer. Den kommunala sektorn svarar för nästan hela denna ökning.

Behovet av arbetsinsatser kommer även framöver att vara stort inom den offentliga sektorn, bl. a. av det skälet att det inte alltid är möjligt eller önskvärt att rationalisera arbetet, exempelvis inom vården. Det gäller nu att återuppta arbetet med att bygga ut och förbättra omsorgen om barnen och de äldre.

Regeringen kommer att medverka till en balanserad tillväxt av den offentliga sektorn. För att klara detta måste industriproduktionen vara tillräckligt stor, om Sverige med egna resurser skall kunna betala sin välfärd.

Anf. 47 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Jag får först tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Bakgrunden till frågan var det uttalande som arbetsmarknadsministern gjort i en längre intervju i TCO-Tidningen om att det inte är nödvändigt att öka antalet anställda inom industrin. Enligt min mening råder ett motsatsförhållande mellan detta uttalande och innehållet i regeringsförkla-

ringen, där man anger att det på sikt finns förutsättningar för ökad industrissysselsättning.

Av arbetsmarknadsministerns svar här i dag framgår att det med fortsatt rationalisering och automatisering inom industrin snarare framstår som mindre troligt att industrissysselsättningen på lång sikt kommer att växa.

Det är naturligtvis positivt att arbetsmarknadsministern är välvilligt inställd till industrissysselsättningen. Välvillighet i sig ökar emellertid inte antalet jobb. Vad som behövs är konkreta verklighetsförankrade åtgärder. Vi vet att nyföretagandet spelar en helt avgörande roll för antalet nya jobb i industrin. Genom ökade skatter och arbetsgivaravgifter motverkar regeringen enligt min uppfattning nyföretagandet. En sådan politik ger färre, inte fler, industriarbetstillfällen.

Regeringen skärper beskattningen av förmögenheter. För industrins del försvårar detta generationsskiften i familjeföretagen och minskar de redan dåliga ekonomiska överlevnadsmarginaler som finns i många företag. En sådan politik ger enligt min uppfattning också färre jobb. Därför tror jag att det är nödvändigt att regeringen tänker om och för en politik som gagnar företagsverksamheten och då inte minst de mindre och medelstora företagen. Därmed skapas förutsättningar för industrissysselsättning.

Arbetsmarknadsministern har kritiserat de icke-socialistiska regeringarna för att industrissysselsättningen har minskat. Nu när socialdemokraterna har tagit över regeringsansvaret tycks man, enligt vad som framgår av svaret, acceptera en minskning av industrissysselsättningen.

Låt mig få citera vad Anna-Greta Leijon sade från riksdagens talarstol den 1 april i år: "Jag skulle vilja påstå att det är helt nödvändigt att vi får en vändning när det gäller industrissysselsättningen."

Anna-Greta Leijon säger också i sitt svar här i dag: "Det gäller nu att återuppta arbetet med att bygga ut och förbättra omsorgen om barnen och de äldre." Vi vet att den största utbyggnaden har skett under de sex senaste åren. Jag skulle därför vilja ställa en följdfråga:

Är Anna-Greta Leijon beredd att fullfölja utbyggnaden på den offentliga sektorn i samma takt som under de senaste åren för att därmed bidra till att klara den totala sysselsättningen?

Anf. 48 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det var synd att Arne Fransson i sin fråga inte talade om vilken tidning han avsåg när det gällde intervjun, för i så fall hade jag kanske kunnat läsa på. Jag trodde det var fråga om en annan intervju än den Arne Fransson nu åberopar. Jag har läst den intervju jag trodde avsågs men inte funnit de uttalanden som Arne Fransson antydde i sin fråga att jag hade gjort. Jag har inte någon möjlighet att kontrollera alla intervjuer som görs eller läsa igenom och godkänna varje formulering. Artikeln i TCO-Tidningen har jag uppriktigt sagt inte hunnit läsa.

Men det är ju inte detta utan sakfrågan som är det intressanta. Där vill jag hålla med om vad Arne Fransson säger, att välvillighet inte ökar antalet jobb. Detta tycker jag de senaste årens politik ger väldigt klara belägg för. Var det

Torsdagen den
25 november 1982

Om angelägenheten av ökad industrisysselsättning

inte så, när de borgerliga regeringarna kom till, att det var just en välvillighet mot industrin man visade upp? Man talade vackert om att det skulle bli ett helt annat företagsklimat, bara de borgerliga kom till makten. Det var välvilja. Men de konkreta åtgärderna saknades, och det är detta vi nu ser resultatet av. En industriproduktion som har stått stilla i tio år, att sysselsättningen inom industrin har minskat med över 40 000 personer de två senaste åren – det är effekten av borgerlig välvilja utan konkreta insatser.

Socialdemokratin lägger nu om denna politik med devalveringen, sysselsättningspaketet och investeringsprogrammet, som kommer att ge svensk industri bättre förutsättningar än tidigare.

Herr talman! Så några ord, på den halva minut jag har kvar, om sysselsättningen. Det är skillnad mellan att bedöma industrisysselsättningen på lång sikt och på kort sikt. Det var det jag försökte göra i mitt svar. På lång sikt kan vi vänta oss rationaliseringar som gör att vi inte kan klara någon nämnvärd ökning av sysselsättningen. På kort sikt måste vi motverka den förödande nedgång i industrisysselsättningen som skett de senaste åren.

Anf. 49 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Jag tog för givet att arbetsmarknadsministern var införstådd med vilken stor intervju jag återopade. Det framgår klart på tre sidor i TCO-Tidningen. Men jag skall med glädje överlämna artikeln vid tillfälle.

Beträffande situationen för industriverksamheten i vårt land kan vi konstatera att när de icke-socialistiska regeringarna övertog ansvaret, hade industrins konkurrenskraft kraftigt försämrats från början av 1970-talet och fram till regeringsskiftet 1976. Det har ju varit en huvuduppgift för de icke-socialistiska regeringarna att förbättra konkurrenskraften. Och vi har lyckats; vi har återtagit förlorade marknadsandelar. Därför är det naturligtvis viktigt och angeläget att se till att situationen för svensk industri inte försämras. Men jag ser en risk för detta, när man nu gör nya pålagor i form av höjda arbetsgivaravgifter, när man höjer kostnadsläget genom förmögenhetsbeskattning osv. Det tror jag inverkar negativt för industrin och sysselsättningen.

Anna-Greta Leijon nämnde också devalveringens effekter. Jag tror att man skall vara försiktig med att ta ut några segrar i förskott när det gäller devalveringen. Låt oss vänta och se vad den ger. Jag är inte övertygad om att den kommer att ge det resultat som Anna-Greta Leijon m. fl. tror. Men det är naturligtvis att hoppas att den skall ge ett positivt resultat.

Låt mig så, allra sist, säga att jag inte fick något svar på min fråga om utbyggnaden av den offentliga sektorn, eftersom Anna-Greta Leijon i sitt svar angrep de tidigare regeringarna för att inte ha varit så aktiva på det här området som de borde ha varit.

*Om en landsomfattande blodgivarkampanj***Anf. 50** Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Arne Fransson talar om de borgerliga årens politik och försöker beskriva dem i ordalag som om man hade gjort stora insatser för den svenska industrin. Han säger att man har återtagit förlorade marknadsandelar. Men det är ju inte på det sättet.

Sedan början av 1970-talet har svensk industri förlorat 25 %, en fjärdedel, av sina marknadsandelar. Det är ju därför som den socialdemokratiska regeringen, på den korta tid vi har haft, har satt in så stora resurser för att öka den svenska industrins möjligheter till utvidgad produktion både för hemmamarknaden och för exportmarknaden.

Vi har inte, som tidigare borgerliga regeringar, uppgett att devalveringen skulle ge ett visst antal personer sysselsättning. Vi vet att det är svårt att exakt beräkna vilka effekter devalveringen kommer att få på sysselsättningen.

Men devalveringen tillsammans med andra åtgärder som vi har vidtagit kommer att vända den negativa utveckling som vi haft under de senaste åren, under de borgerliga åren, och som har inneburit att den svenska industrins läge har försämrats katastrofalt – två år i rad minus 40 000 sysselsatta i industrin.

Anf. 51 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! När det gäller industriutvecklingen i vårt land kan man naturligtvis säga att om socialdemokraterna hade suttit kvar i regeringsställning efter 1976, skulle det ha inneburit – det är jag övertygad om, med tanke på den politik som man då förde – att vi hade tappat ännu mer av marknadsandelar och att vi inte hade befunnit oss i den situation som vi i dag befinner oss i. Det torde vara helt klart. Därför är vi också rädda för att den politik som socialdemokraterna kommer att föra skall innebära att man i vissa avseenden återgår till den politik som fördes i början av 1970-talet. Det tror jag skulle vara väldigt negativt för svensk industri och för industrisysselsättningen.

Anna-Greta Leijon medgav att det är svårt att mäta effekterna av devalveringen. Det är också svårt att vända den negativa utvecklingen när det gäller sysselsättningen. Det var ju mot bakgrund av uttalandet, att det kanske inte var nödvändigt att öka antalet sysselsatta i industrin, som jag tyckte att det fanns anledning att ta upp den här frågan i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1982/83:26 om en landsomfattande blodgivarkampanj**Anf. 52** Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för en landsomfattande kampanj för att uppnå en självförsörjning med blod i Sverige.

Torsdagen den
25 november 1982

Om en landsomfattande blodgivar-kampanj

Av en kartläggning som styrelsen för teknisk utveckling (STU) redovisat i år framgår att de flesta landsting anser att blodtillgången är tillfredsställande för sjukvårdens direkta behov. För att täcka hela behovet av blodplasma för industriellt framställda blodprodukter, exempelvis albumin, gammaglobulin och preparat för blödarsjuka, måste emellertid import av blodplasma ske.

Tillgången på svensk blodplasma har dock förbättrats avsevärt under senare år. KabiVitrum, som är det svenska företaget som tillverkar dessa blodprodukter, har redovisat en ökning av svensk blodplasma av den högsta kvaliteten från 3 ton år 1975 till 13 ton år 1981. Under år 1982 räknar man med att få tillgång till 23 ton sådan blodplasma.

Sverige hade år 1980 ca 200 000 registrerade blodgivare. Antalet aktiva blodgivare varierar dock mellan olika landsting – från 13 till 39 blodgivare per tusen invånare.

Uppsala läns landsting ligger högst. Inom detta landstingsområde har omfattande insatser gjorts i vad gäller både blodgivarrekrytering, utveckling av metoder som innebär ett effektivare utnyttjande av lämnat blod och samordning mellan blodcentralerna inom sjukvårdsregionen.

STU har beräknat att antalet blodgivare skulle behöva öka med ca 25 % för att vi skulle bli självförsörjande med högkvalitativ blodplasma. En kampanj för att uppnå detta förutsätter att de nya givarna kan tas emot vid blodcentralerna. För att klara detta krävs betydande investeringar vid flertalet blodcentraler i vad gäller personal, lokaler och utrustning.

Om en riksomfattande blodgivarkampanj sätts i gång utan att man avvaktar en sådan resursförstärkning, kan resultatet bli att motiverade människor inte kan tas emot på rätt sätt, vid rätt tidpunkt eller kanhända inte alls. Bevikelsen skulle med säkerhet bli stor i sådana fall, och de nya blodgivarna skulle kanske gå förlorade för all framtid.

Vad jag nu har sagt talar inte emot lokalt arrangerade blodgivarkampanjer. Att sådana kampanjer anordnas med jämna mellanrum är en förutsättning för att man skall kunna bibehålla och öka blodgivarvärdet.

Den både ekonomiskt och medicinskt riktiga vägen för att nå en fullständig inhemsk plasmaförsörjning torde i längden vara att utnyttja tillgängligt blod på ett effektivare sätt. I modern transfusionsteknik har man börjat gå ifrån behandling med helblod. I stället delas den givna blodenheten upp i ett antal komponenter som kan komma olika patienter till godo, s. k. komponentterapi. Vid en konsekvent användning av en sådan terapi skulle behovet av högvärdig plasma kunna tillgodoses utan någon större ökning av antalet blodgivare. Inom STU har därför frågor som sammanhänger med komponentterapi fått hög prioritet. STU:s insatser på området torde också ha bidragit till en snabbare spridning av komponentterapi i Sverige under de senaste åren.

WHO har uppmanat medlemsländerna att försöka bli självförsörjande med blodplasma. Jag anser att Sverige bör arbeta målmetvetet i denna riktning. Handeln med blodplasma från u-länderna är i dag ett mindre problem. Det råder överskott på plasma på världsmarknaden. Överskottet är i huvudsak betingat av en inhemsk överproduktion i USA. Att endast

obetydliga mängder plasma kommer från utvecklingsländerna framkom vid ett under september 1982 i UNIDO:s regi i Stockholm hållet symposium om "National Self-reliance in Blood and Bloodfractions for Developing Countries".

Beredskapsaspekten vid avspärrning är naturligtvis viktig. Det torde dock inte vara någon större svårighet att i en sådan situation motivera det svenska folket till ökad blodgivning.

Av vad jag har sagt framgår att tillgången på blodplasma har ökat väsentligt under senare år och att denna ökning väntas fortsätta. Nya metoder har också utarbetats för tappning av blodplasma och framställning av blodkomponenter som innebär en bättre hushållning med blod. Lokala blodgivningskampanjer arrangeras och bör enligt min mening utnyttjas i större utsträckning. Sådana kampanjer anser jag vara att föredra framför riksomfattande kampanjer, eftersom de kan anpassas bättre till de resurser som står till förfogande. Jag vill här också understryka att det är angeläget att bredaste möjliga samverkan kommer till stånd inom plasmaförsörjningsområdet mellan sjukvårdshuvudmän, berörda läkare, socialstyrelsen, KabiVitrum och STU.

Anf. 53 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Tyvärr kom det mig till handa först för en dryg timme sedan, vilket gör att jag inte kunnat analysera det på det sätt som jag hade önskat. Enligt reglerna skulle jag ha fått svaret i går. Detta är inte något som jag lägger statsrådet till last. Sådana här missöden kan naturligtvis inträffa, och det är ingenting att göra åt. Men i annat fall hade jag kanske på ett mera fylligt sätt kunnat kommentera svaret.

Bakgrunden till min interpellation är att Sverige fortfarande har ett betydande utlandsberoende när det gäller blodförsörjning. Det är beklagligt ur flera synpunkter – naturligtvis ur beredskapssynpunkt men också, tycker jag, med hänsyn till kravet på en internationell solidaritet.

Beredskapsskålet talar för sig självt. Visserligen är det riktigt som statsrådet Sigurdson säger, att vi kan räkna med att få fler villiga blodgivare i en krissituation. Men då gäller det att också ha en kapacitet uppbyggd för att kunna ta hand om det hela på ett riktigt sätt, för det går kanske inte alltid att ordna detta så snabbt. Därför är det naturligtvis bättre om vi redan från början har ett system som innebär att vi är självförsörjande på blodområdet.

När det gäller den internationella solidariteten tycker jag att Sverige är ett sådant land som borde kunna klara sin egen blodförsörjning. Hälsotillståndet ligger på en hög nivå, och vi har stora tekniska och medicinska förutsättningar för att klara den. Vi borde alltså inte behöva tära på världsmarknaden. Visserligen är det riktigt som statsrådet säger, att det f. n. är ett överskott på världsmarknaden och att det inte kommer särskilt mycket blod från u-länderna till de rika länderna. Men detta är vanskligt att lita på. Sådana här

Torsdagen den
25 november 1982

Om en landsomfattande blodgivar-kampanj

överskottssituationer kan förändras relativt snabbt, och vi måste ju se frågan i ett långsiktigt perspektiv.

Det rimliga måste dessutom vara att u-länderna snarare är nettoimportörer än nettoexportörer av blod. Hälsotillståndet i u-länderna gör det motiverat att de får ett stöd från de rika länderna. De behöver bygga upp sin sjukvårdsapparat och måste alltså kunna öka sin användning av blodplasma. Samtidigt kan det just på grund av deras hälsotillstånd vara svårare för dem att få fram högvärdigt blod av inhemska donatörer.

WHO har rekommenderat sina medlemsländer att bli självförsörjande med blod. Att Sverige inte uppfyller kravet enligt den rekommendationen från Världshälsoorganisationen tycker jag är mycket beklagligt mot den bakgrund jag har redovisat. Vi borde verkligen höra till de länder som kan uppfylla kravet fullt ut. Andra länder kan ha betydligt större svårigheter att göra det.

Som också framgår av statsrådets svar behövs det en ökning av antalet blodgivare med i storleksordningen 25 % för att vi skall uppfylla kravet. Därför måste det naturligtvis vara vår ambition att åstadkomma detta. Statsrådet Sigurdsen instämmer i det, men svaret är inte så upplysande när det gäller hur det skall gå till.

De tekniska lösningarna är naturligtvis intressanta. En ökad övergång till komponentterapi förbättrar situationen – det är inget tvivel om den saken. Men det är tveksamt om detta räcker för att vi skall nå fram till en självförsörjning med blod inom en någorlunda rimlig tid. Jag tror att vi kan utgå från att vi också behöver en ganska kraftig ökning av antalet blodgivare i Sverige.

Visst är det riktigt som statsrådet säger i svaret, att om vi skall få flera människor att bli blodgivare, då måste vi också ha möjligheter att ta hand om dem. Detta kan givetvis kräva vissa investeringar, och det kommer att kräva personal. Men om man ser det i ett ekonomiskt perspektiv, borde vi satsa resurserna på vår sjukvårdspersonal och bygga upp vår egen förmåga att ta hand om blodgivare hellre än att vi får ett importberoende, som naturligtvis också kostar pengar.

Det är litet synd att statsrådet Sigurdsen tydligen inte är beredd att ta några initiativ till samordnade insatser på det här området. Givetvis är det landstingen som har ansvaret i avgörande grad, men vi vet att situationen varierar väldigt kraftigt mellan olika landstingsområden både när det gäller kapacitet att ta emot blod och när det gäller insatser för att få nya blodgivare. Eftersom frågan om blodförsörjningen i sin helhet är av internationellt intresse, borde det vara naturligt för statsrådet som ansvarig för hälso- och sjukvårdsfrågor att försöka samordna insatserna bättre, så att vi får en mera likartad situation inom landet och så att vi sammantaget kan uppnå självförsörjning. Jag tror att informationsinsatser som samordnas mellan landstingen skulle få betydligt större genomslagskraft än isolerade, lokala kampanjer. Samordnade insatser kan ge mer än att vid ett tillfälle ha en kampanj i ett landstingsområde och vid ett annat ha en kampanj i ett annat landstingsområde. Genom initiativ från regeringens sida kanske man kan

stimulera de landsting som hittills har släpat efter på detta område att göra insatser för att komma i paritet med de bäst rustade landstingen. Det borde vara önskvärt.

Efter det att man läst svaret blir slutfrågan: Är inte regeringen beredd att ta initiativ för att vi någorlunda snabbt skall uppnå den självförsörjningsgrad som Världshälsoorganisationen har rekommenderat, alltså initiativ som sträcker sig längre än det som kan bli resultatet av den naturliga tekniska utveckling som det har redogjorts för i svaret?

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

Om en landsomfattande blodgivar-kampanj

Anf. 54 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Först vill jag beklaga att Pär Granstedt inte fått interpellationssvaret i tid. Jag hade utgått ifrån att det skulle gå enligt de sedvanliga rutinerna.

I mitt interpellationssvar har jag givit en ganska utförlig redogörelse för hur vi hanterar frågan om blodgivningen i Sverige. Pär Granstedt säger att det är mycket olika i olika landsting. Det är ju så – detta gäller inte bara blodgivningen utan läkarförsörjningen över huvud taget – att varje landsting är suveränt att besluta om detta. Låt mig säga att vi för några år sedan i socialdepartementet hade överläggningar med representanter för en del av regionblodcentralerna för att diskutera saken. Då avvisade man tanken på nationella kampanjer och menade att det var bäst att varje region fick driva en egen kampanj. Man måste kunna styra tillströmningen så att blodgivarna tas emot på ett riktigt sätt. Detta underströk man mycket kraftigt.

Det är också så att det tillskott som behövs gäller högkvalitativ blodplasma och inte helblod. Det finns ju möjlighet att öka plasmagivningen. Men det är här fråga om olika metoder och förfaringssätt. Plasmagivare tappas med två tre veckors intervaller i motsats till blodgivare som inte bör tappas oftare än var tredje månad. Detta kräver andra ekonomiska resurser, en annan utrustning och en annan ersättning. Vid Karolinska sjukhuset sker sådan här plasmagivning. Jag kan naturligtvis vid de kontakter jag har med Landstingsförbundet ta upp de här frågorna. Men jag tror annars att Pär Granstedt och jag är helt överens om det angelägna i att vi skall följa den uppmaning som Världshälsoorganisationen har gjort, att vi skall arbeta målmedvetet i denna riktning – precis som jag har anfört i mitt som jag tycker mycket utförliga svar på Pär Granstedts interpellation.

Anf. 55 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Låt mig först betyga att svaret förvisso är utförligt och ger en bra beskrivning av dagsläget. Det sätter jag värde på. Men i min interpellation efterlyste jag egentligen initiativ från statsrådets sida. Det är kanske på den punkten som svaret är litet magrare.

Visst är det riktigt att landstingen är suveräna på detta område. Det är en suveränitet som vi skall slå vakt om. Men samtidigt är vi medvetna om att det finns också nationella intressen att ta vara på. Anledningen till att vi i denna regering liksom i den förra har ett särskilt statsråd med ansvar för hälso- och sjukvårdsfrågor, trots att landsting och i viss mån kommuner svarar för det

Torsdagen den
25 november 1982

Om en landsomfattande blodgivar-kampanj

mesta på hälso- och sjukvårdsområdet, är att vi inser att det här finns nationella intressen att ta vara på. Därför tycker jag att det är naturligt att regeringen gör insatser för att vi skall få en jämnare blodförsörjning över landet och totalt sett en självförsörjning här i landet.

Statsrådet Sigurdsen betygade att det är hennes vilja att vi skall uppnå den kapacitet som rekommenderas av Världshälsoorganisationen. Men vi tvingas ändå konstatera att vi har en bra bit dit. Därför krävs, såvitt jag förstår, insatser för att vi skall nå dit någorlunda snart. Vi når kanske målet i alla fall, men då tar det tid. Och det är angeläget att vi når det så fort som möjligt.

Det borde alltså finnas anledning för statsrådet Sigurdsen att ta upp regelrätta överläggningar med landstingen, gärna via Landstingsförbundet, överläggningar som skall syfta dels till en utbyggnad av mottagningskapaciteten i de landstingsområden som är dåligt rustade på detta område, dels till informationsinsatser i samband med att man bygger ut kapaciteten. Jag inbillar mig att informationsinsatserna kan bli effektivare om landstingen samordnar sitt arbete, så att man går ut över hela landet, naturligtvis fortfarande gärna med landstingen som huvudmän för informationen. Men genom samordning kan man alltså få en större genomslagskraft.

Anf. 56 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag tror inte att Pär Granstedt och jag har delade meningar om detta. Låt mig hänvisa till att den fråga som avslutar inperellationen lyder:

”Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för en landsomfattande kampanj för uppnående av en självförsörjning med blod i Sverige?”

Det är den frågan jag har svarat på, och jag har pekat på att det kanske inte är möjligt. Vi har vid överläggningar med en del blodgivarcentraler fått den informationen att man tror att en sådan här landsomfattande kampanj vore fel väg att gå.

Det är på det sättet, Pär Granstedt, att hälsovårdsministern tar regelbundna kontakter med Landstingsförbundet. Vi har också inom regeringskansliet något som heter sjukvårdsdelegationen, där man diskuterar olika frågor på det här området som är angelägna. Och vi kommer naturligtvis att också i de överläggningarna ta upp dessa – det är vi helt överens om, Pär Granstedt och jag – angelägna frågor.

Anf. 57 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Min fråga gällde en landsomfattande kampanj eller, som jag uttryckt det på ett annat ställe i min interpellation, en gemensam kampanj. Därav kanske det tydligare framgår att jag fortfarande anser att landstingen skall ha huvudansvaret för en sådan här kampanj.

Av svaret framgår – så tycker jag att det skall tolkas – att det stora problemet i dagsläget när det gäller en sådan kampanj är att mottagningskapaciteten varierar mycket från landsting till landsting. Slutsatsen av detta bör vara att man först och främst försöker stimulera de landsting som släpar

efter att bygga ut sin kapacitet. så att man får mer likartade förhållanden över hela landet. Därmed har man lagt en grund för en mer samordnad informationsverksamhet i form av en kampanj eller något liknande.

Det faktum att mottagningskapaciteten är för dålig är inte, tycker jag, någon anledning till att inte göra något på det här området, utan vi får förbättra mottagningskapaciteten. Det måste vara vår ambition. Därigenom lägger vi också den bästa grunden för att nå det mål som tydligen är gemensamt, nämligen att vi skall, så snabbt som möjligt, kunna uppfylla Världshälsoorganisationens krav på oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Föredrogs och lades till handlingarna

Skrivelse

1982/83:75

13 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1982/83:67 till kulturutskottet

1982/83:68 till näringsutskottet

1982/83:69 och 70 till socialförsäkringsutskottet

1982/83:71 och 72 till trafikutskottet

1982/83:73 till skatteutskottet

1982/83:74 och 75 till näringsutskottet

1982/83:76 till socialförsäkringsutskottet

1982/83:77 till lagutskottet

1982/83:78 och 79 till socialförsäkringsutskottet

14 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1982/83:80 av *Karl-Eric Norrby m. fl.*

Tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 (prop. 1982/83:25)

1982/83:81 av *Ivar Franzén*

1982/83:82 av *Ingeborg Hartelius*

1982/83:83 av *Oskar Lindkvist m. fl.*

1982/83:84 av *Per-Richard Molén* och *Martin Olsson*

1982/83:85 av *Sten Sture Paterson* och *Filip Fridolfsson*

1982/83:86 av *Lennart Pettersson* och *Nils Erik Wååg*

1982/83:87 av *Rolf Rämgård m. fl.*

1982/83:88 av *Bengt Wittbom m. fl.*

Vissa ekonomisk-politiska åtgärder m. m. (prop. 1982/83:50)

1982/83:89 av *Stig Josefson m. fl.*

Vissa åtgärder för att förbättra skatteuppbörden (prop. 1982/83:53)

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

Om en landsomfattande blodgivar-kampanj

*Meddelande om
interpellation*

15 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 25 november

1982/83:40 av *Sten Sture Paterson* (m) till ekonomi- och budgetministern om avdragsrätten i visst fall vid beräkning av inkomst av annan fastighet:

I syfte att stimulera energibesparande åtgärder har införts statliga stödåtgärder i form av lån och bidrag.

Enligt 25 § 2 mom. kommunalskattelagen får avdrag ej göras för kostnad för reparation och underhåll som utförs i samband med sådan ombyggnad för vilken genom preliminärt eller slutligt beslut lån eller bidrag beviljats enligt förordningen om statligt stöd till energibesparande åtgärder. Tidpunkten för utbetalningen av lån eller bidrag är ovidkommande.

Praktiskt innebär detta ej förväntade komplikationer, speciellt för hyresfastigheter. Tiden från länets/bidragets beviljande, över arbetets genomförande fram till utbetalningen av lån/bidrag, berör ej sällan två olika taxeringsår. Under första året utförs arbetet, faktureras och betalas. Bidragsunderlaget blir därvid ej avdragsgillt. I vissa fall kommer bidragsunderlaget att beskattas som vinst. Skatten härpå minskar med motsvarande summa det löpande reparationskontot, ur vilket det statliga lånet/bidraget har förskotterats. När det statliga stödet utbetalas under är två täcker det följaktligen ej kostnaderna för de åtgärder det är beräknat på. Delar av det har gått tillbaka till staten i form av skatt, och med samma belopp minskas det budgeterade normala fastighetsunderhållet. Konsekvenserna härav är till nackdel ej minst för hyresgästerna.

Här beskrivna olägenhet kan undanröjas genom en koppling av kostnaderna för energibesparande åtgärder till tidpunkten för utbetalningen av därtill beviljat statligt lån/bidrag. Taxeringsföljderna redovisas då samma år som det statliga stödet utbetalas.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag att få ställa följande fråga till ekonomi- och budgetministern:

Vill statsrådet föranstalta om ett tolkningstillägg till 25 § 2 mom. kommunalskattelagen av vilket framgår att tidpunkten för utbetalningen av lån/bidrag bestämmer året då motsvarande kostnad ej får dras av i deklarationen?

16 § Meddelande om frågor

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

Meddelades att följande frågor framställdes

den 25 november

*Meddelande om
frågor*

1982/83:127 av *Ingeborg Hartelius* (m) till kommunikationsministern om SJ:s tidtabell:

Den nya tidtabellen som ersatt Sveriges Kommunikationer innehåller endast ett fåtal busslinjer i sin förteckning. För en enskild person som vill planera en längre resa med allmänna kommunikationsmedel är detta en klar brist liksom att gällande taxor inte finns förtecknade.

Vilka åtgärder är kommunikationsministern beredd att vidta för att Tidtabellen eller någon motsvarande publikation skall komma att omfatta samtliga allmänna färdmedel och förbindelser?

1982/83:128 av *Ingrid Hemmingsson* (m) till kommunikationsministern om ökat antal sov- och liggvagnar i tåg till Jämtlands län:

Turistnäringen i Jämtlands län är en basnäring som sysselsätter totalt 4 000 personer, vilket är lika mycket som vardera skogs- och jordbruksnäringen. En stor utbyggnad av det kollektiva boendet har skett under de senaste åren. Efterfrågan har dock inte ökat i samma takt som utbyggnaden, varför beläggningssiffrorna och marknadsandelarna har sjunkit inom turistnäringen i Jämtlands län.

För att stoppa nedgången i beläggningssiffrorna samt förlänga säsongerna är det helt nödvändigt för turistföretagens överlevnad att förbättra transportmöjligheterna. Efterfrågan på sov- och liggplatser är mycket större än SJ:s kapacitet.

Med hänvisning till det anförda vill jag till kommunikationsministern ställa följande fråga:

Vill statsrådet vidta åtgärder för att möjliggöra för SJ att öka sin kapacitet av sov- och liggvagnar till Jämtlands län?

1982/83:129 av *Barbro Sandberg* (fp) till statsrådet Bengt Göransson om viss fortbildning av lärare i grundskolan:

Statsrådet Bengt Göransson har i ett interpellationssvar den 26 oktober 1982 bl. a. konstaterat, att grundtanken i den nya läroplanen är att undervisningen i orienteringsämnen skall bedrivas i samverkan över de traditionella ämnesgränserna. Statsrådet räknar dock med att övergångsbestämmelser måste gälla under en tid.

Jag menar att förvirringen angående blockbetygen beror på att undervisningen i orienteringsämnen i grundskolan inte följer läroplanens intentioner. Detta i sin tur beror på att dagens lärare har fått sin utbildning i varje enskilt ämne och inte i ämnesblock.

Avser statsrådet medverka till att fortbildning anordnas för lärare så att läroplanens intentioner kan fullföljas?

1982/83:130 av *Per Unckel* (m) till statsrådet Bengt Göransson om blockbetygen i grundskolan:

Statsrådet Göransson gav i ett interpellationssvar för någon månad sedan uttryck för en i grunden positiv syn på blockbetygen i grundskolan. Eftersom en enligt statsrådet angelägen integration av olika ämnen inte hade gått tillräckligt fort borde emellertid enligt honom blockbetyg t. v. inte ges.

Ambitionen att förändra skolan så att blockbetyg trots alla protester ändå skall komma till vidsträckt användning anser moderaterna felaktig. Eleverna skall enligt vår mening ha rätt att bli bedömda ämne för ämne.

Trots den grundläggande strävan som regeringen tycks ha till förmån för blockbetyg har man, som sagt, ändå accepterat att de inte nu bör ges. Ett outgrundligt undantag från "kortsiktsprincipen" utgörs emellertid av höstterminen 1982. Regeringen hänvisar till att tiden inte medger en snabb förändring. Den hänvisning statsrådet gjort till att betygsättningen grundas på observation under hela terminen saknar rimligen relevans i sammanhanget. Undervisningen har ju, som statsrådet tidigare framhållit, bedrivits i en form där de enskilda ämnena alltså är klart urskiljbara.

Hur kan det komma sig att det tar så orimligt lång tid att ta bort blockbetygen, när skattehöjningar på 18.3 miljarder kan beredas på mindre än en månad?

1982/83:131 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till justitieministern om stämpelavgiften för vapenlicens:

Stämpelavgiften vid erhållande av vapenlicens var länge ett relativt blygsamt belopp. Från 1965 till 1980 ökade avgiften från 15 till 40 kr. År 1981 företogs en utomordentligt kraftig höjning till 250 kr. – ett belopp som därefter höjts till 290 kr. I princip har riksdagen medgivit att regeringen får ta ut de faktiska kostnaderna för vissa expeditioner.

Med anledning härav anhåller jag att få ställa följande frågor:

1. Är justitieministern beredd lämna en redogörelse för de faktiska kostnader som är förenade med ett vapenlicensärende?
2. Anser justitieministern att stämpelavgiften kan bli så hög att den inverkar menligt på benägenheten att byta ut åldriga eller eljest slitna vapen?

1982/83:132 av *Gunnel Jonäng* (c) till kommunikationsministern om bibehållande av SJ-verkstaden i Bollnäs:

SJ-verkstaden i Bollnäs befinner sig i farozonen sedan en intern SJ-utredning behandlat verkstädernas organisation. SJ vägrar att delge Bollnäs kommun och allmänhet innehållet i utredningen.

Anser kommunikationsministern det lämpligt att SJ på sätt som sker

undanhåller kommun och allmänhet verkstadsutredningens innehåll?

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att bevara S.I-
verkstaden i Bollnäs i minst nuvarande omfattning?

17 § Kammaren åtskildes kl. 14.00.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 34

Torsdagen den
25 november 1982

*Meddelande om
frågor*